

Ekonomické souvislosti *odchovu telat*

Ing. Jan Syrůček, Ph.D.

Podstata ekonomiky odchovu telat

1. Kolik stojí odchovat tele od narození do odstavu (náklady)?
2. Jaká je rozdílnost v nákladech v závislosti na systému ustájení a krmení?
3. Jak vyčíslit ekonomické ztráty způsobené onemocněním telat?
4. Co sledovat v rámci hodnocení ekonomických ukazatelů u odchovu telat?

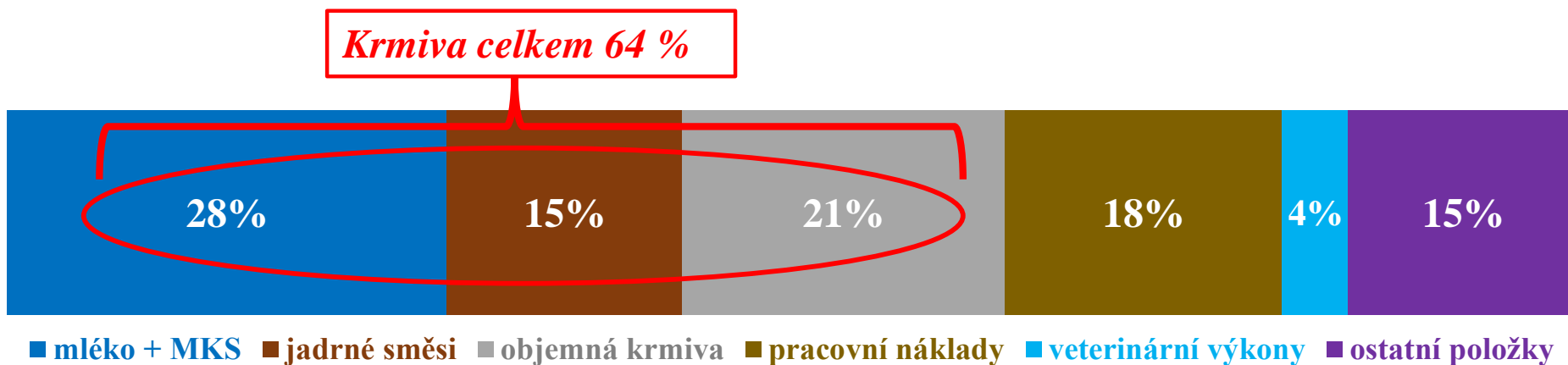
Náklady odchovu telat (studie ČR)

- údaje za podniky v ČR s odchowem telat plemene C a H.
- $n=24$, rok 2011
- $\emptyset$ 205 dní odchovu, $\emptyset$ 851 g/den, $\emptyset$ 4,9 % úhynů

Ukazatel	náklady na tele (Kč)			náklady na krmný den (Kč)		
	průměr	min.	max.	průměr	min.	max.
mléko + MKS	2 520	316	8 128	13,05	1,73	44,56
jadrné směsi	1 349	60	3 411	6,92	0,33	22,44
objemná krmiva	1 838	233	5 522	8,64	1,28	23,59
<i>krmiva celkem</i>	<i>5 707</i>	<i>2 436</i>	<i>11 905</i>	<i>28,61</i>	<i>13,36</i>	<i>65,27</i>
pracovní náklady	1 585	169	3 561	8,05	0,93	19,52
veterinární výkony	380	17	1 735	1,84	0,10	5,29
ostatní položky*	1 315	103	4 743	6,50	0,57	26,00
náklady celkem	8 987	4 031	14 092	<u>45,00</u>	22,10	74,18

* odpisy stájí a techniky (308 Kč/tele), pohonné hmoty (316 Kč/tele) aj.

Náklady odchovu telat (studie ČR)

Závěry této studie:

- Průměrné náklady 45 Kč na tele (bez ocenění narozeného telete) a velká variabilita u hlavních nákladových položek.
- Statisticky neprůkazné rozdíly mezi skupinami podniků dle chovaného plemena.
- Podniky s chovem H (n=15) 43,43 Kč na den vs. podniky s chovem C (n=5) 42,01 Kč na den.
- Pozitivní vztah (korelace, $r=0,267$) mezi přírůstkem hmotnosti a celkovými náklady.

Náklady odchovu telat v ČR dle šetření ÚZEI

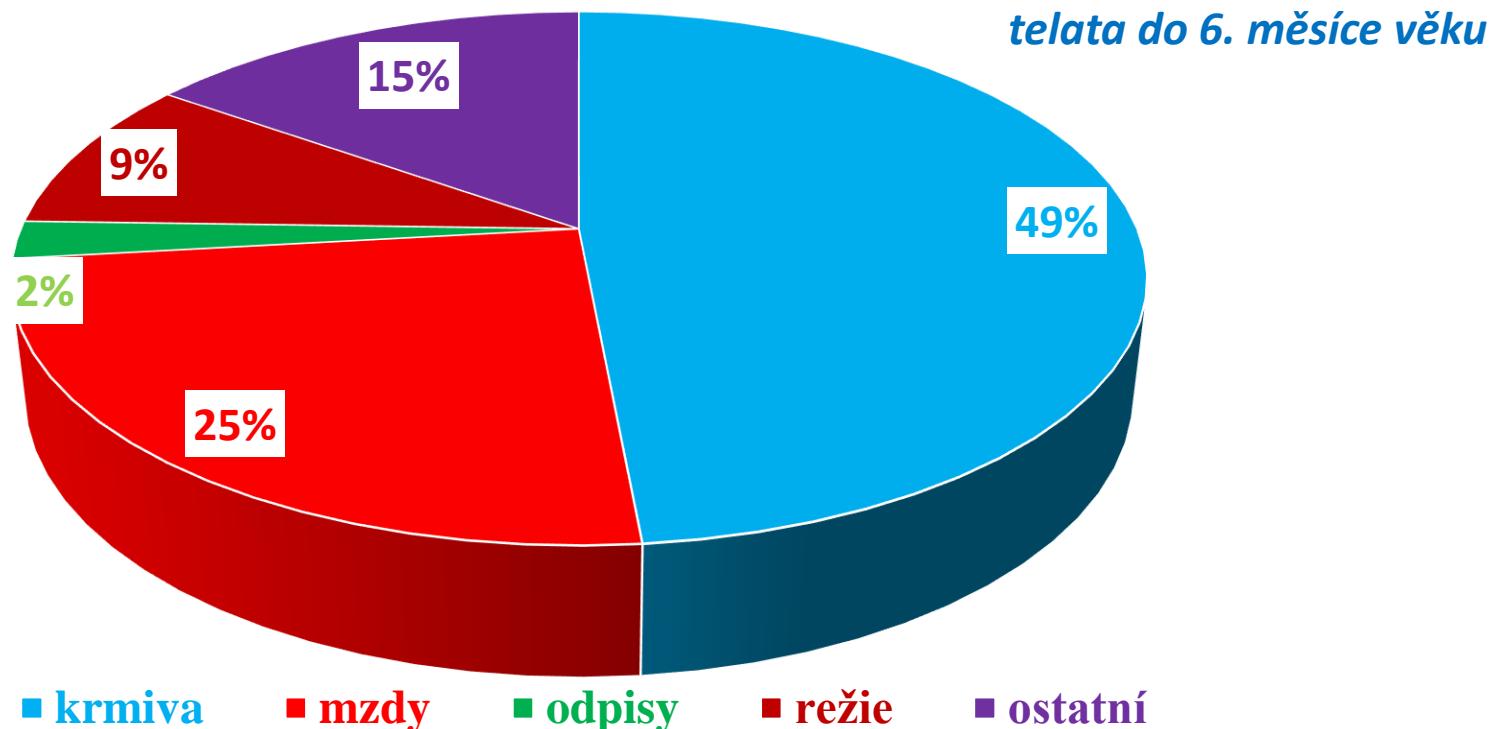
telata do 6. měsíce věku, náklady v Kč na 100 krmných dnů

rok	n	krmiva nakoup.	krmiva vlastní	léčiva	mzdy	odpisy	režie	ostatní	náklady celkem	náklady hl.výrob*	náklady přírůst. Kč/kg
2019	154	1 535	1 363	121	1 474	136	557	788	5 974	5 826	68,25
2018	155	1 451	1 390	97	1 449	126	577	754	5 844	5 691	66,21
2015	144	1 411	1 330	80	1 226	105	584	602	5 338	5 219	61,64
2010	132	984	1 404	64	1 026	80	614	409	4 581	4 490	55,83
2007	144	973	1 353	51	1 018	57	568	447	4 467	4 364	55,01

* náklady hlavního výrobku, tj. po odpočtu ocenění chlěvské mrvy.

*∅ 2007 – 2019 přírůstky cca 829 g/den a náklady cca **50 Kč/den.***

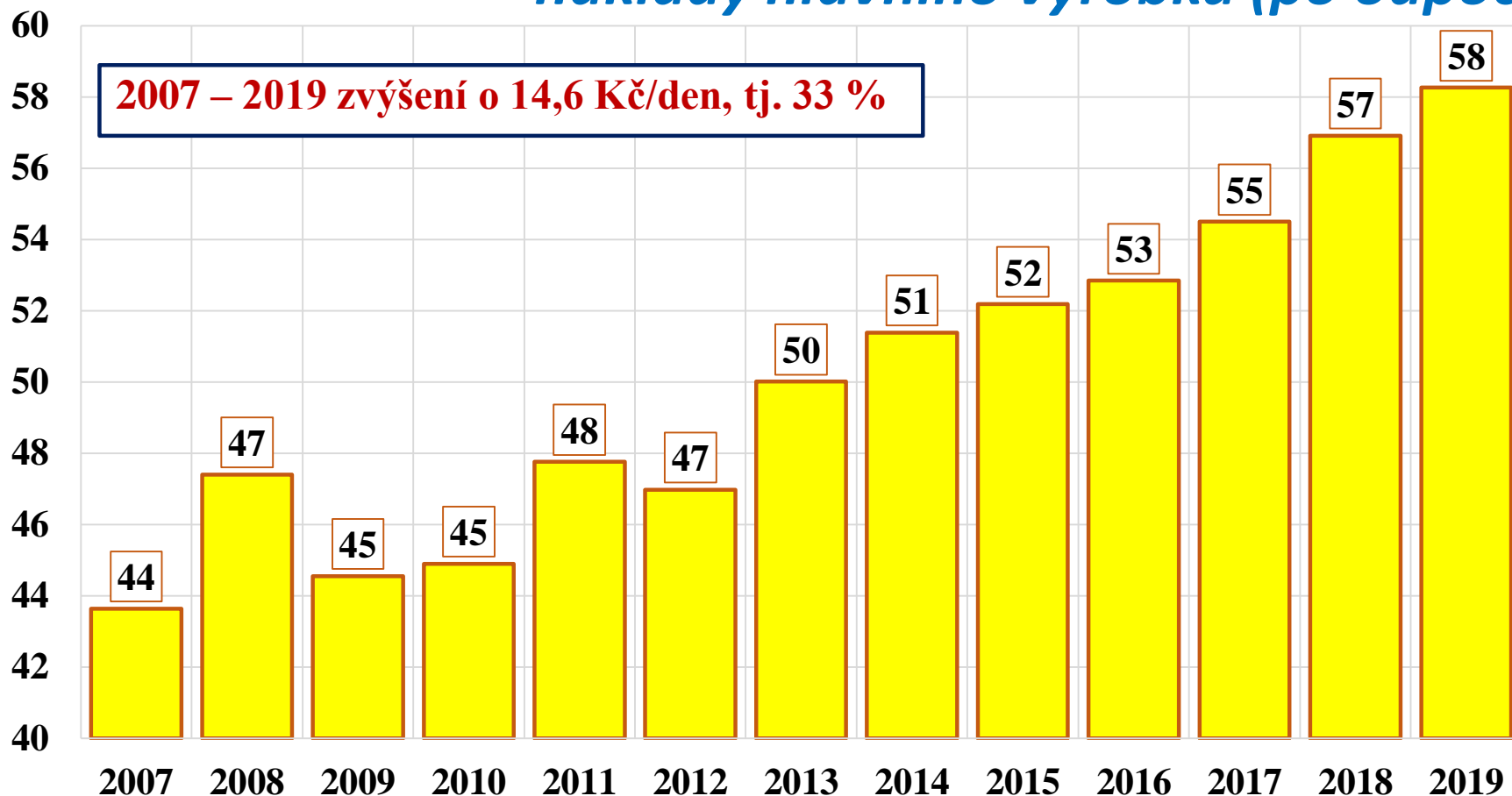
Struktura nákladů na odchov telat v ČR (šetření ÚZEI)

Poláčková a kol. (2010): „*veškeré náklady spojené s jejich krmením a ošetřováním až do jejich převodu do další kategorie nebo do doby jejich realizace. Dále do nákladů na telata patří odpisy majetku, náklady na opravy a údržbu (případně jejich poměrná část), ostatní přímé náklady a režijní náklady.*“

Vývoj nákladů odchovu telat v ČR (ÚZEI)

*telata do 6. měsíce věku v Kč/den
náklady hlavního výrobku (po odpočtu)*

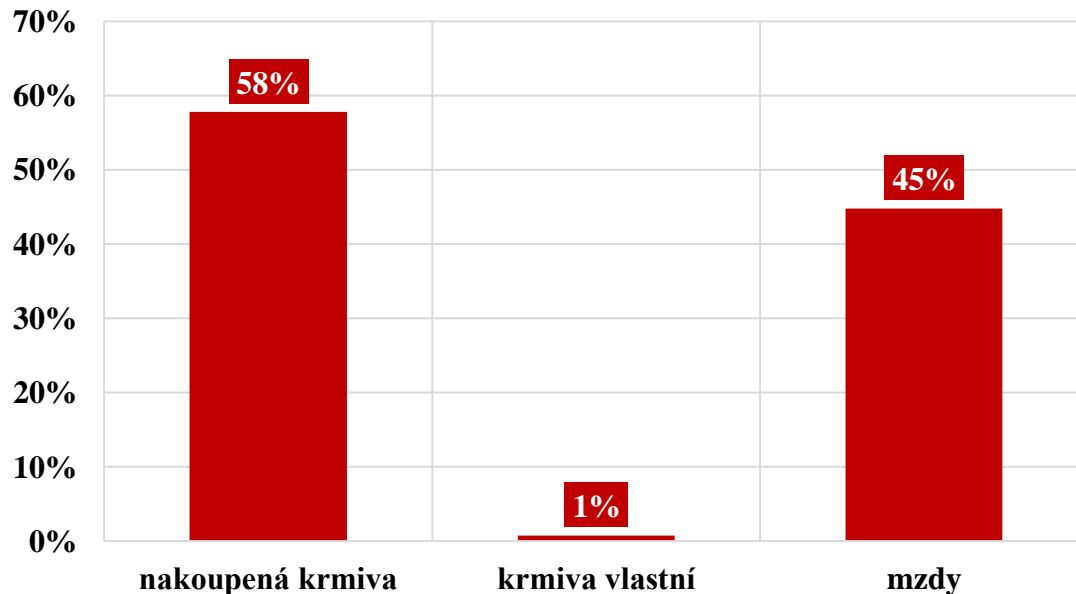
Vývoj nákladů odchovu telat v ČR (ÚZEI)

telata do 6. měsíce věku v Kč/den

Ø roční tempo růstu ... 2,58 %

Ø inflace v ČR (2007-2019, ČSÚ) ... 2,08 %

Změna v nákladových položkách 2007/2019 (ÚZEI)

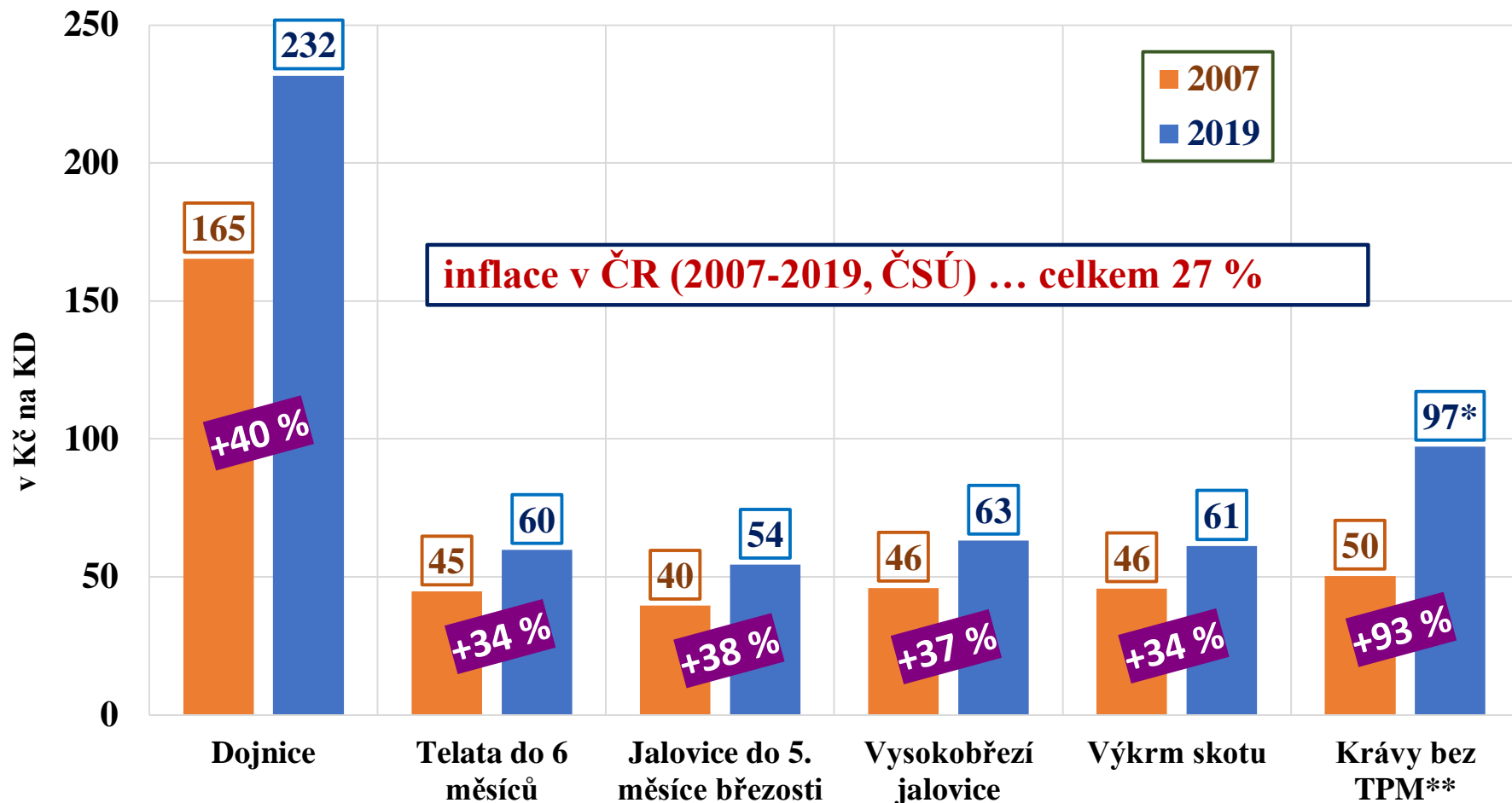

*Ceny senáži a siláže v
Kč/tunu v ČR dle ČSÚ*

Rok	Senáž (35% a více sušiny) [t]	Siláž (pod 35% sušiny) [t]
2013	702	824
2014	667	898
2015	702	748
2016	671	862
2017	653	799
2018	702	832
2019	735	848
2013-2019	+33	+24
	+5%	+3%

Srovnání nákladů chovu skotu (ÚZEI)

* údaj za rok 2018

** krávy bez tržní produkce mléka (včetně telat do odstavu)

Kalkulace nákladů a rozpočet režii

- Kalkulační dělení nákladů:
- Přímé – přímo přiřaditelné konkrétnímu výkonu.
  - krmiva, léčiva, aj.
- Nepřímé – nutno rozpočítat přes rozvrhovou základnu.
  - odpisy, energie, režie, aj.
- Režie – režie střediska, odvětví, celopodniková, ...
  - Rozpočet přes rozvrhovou základnu - nejčastěji přes přímý materiál a přímé mzdy (Poláčková a kol. 2010).
- Manažerské dělení nákladů: variabilní a fixní. Možnost výpočtu příspěvku na úhradu

Náklady odchovu telat v Německu

položka	Kč*/tele	Kč*/den
mléko a MKS	3 555	51,3
jadrné směsi	737	10,8
objemná krmiva	378	5,4
krmiva celkem	4 670	67,5
pracovní náklady	1 654	24,3
veterinární výkony	405	5,4
odpisy a údržba stájí	373	5,4
ostatní položky	829	10,8
náklady celkem	7 930	113,4

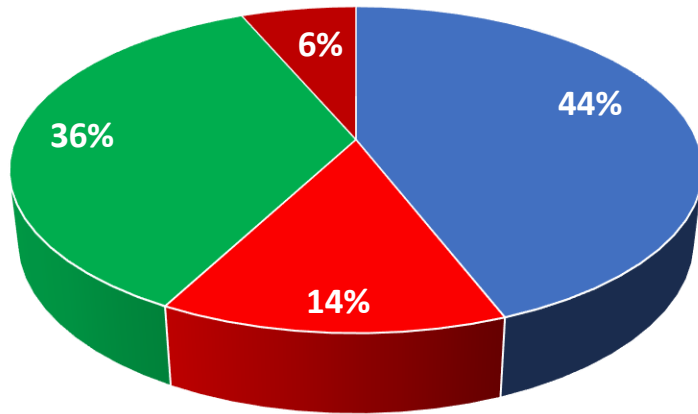

*1 EUR = 27 Kč; pramen: Lührmann (2015).

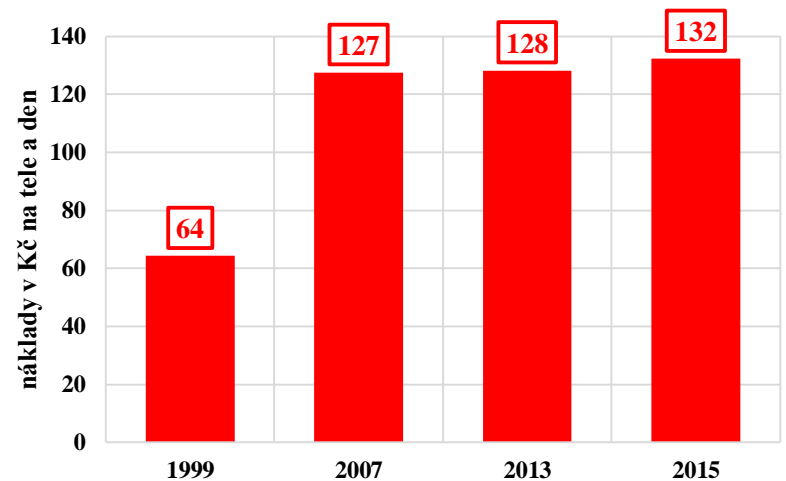
Náklady odchovu telat v USA (Wisconsin)

- Průměrné celkové náklady na chov telete v roce 2015 byly **zhruba 9 tis. Kč**, bez započítání hodnoty telete.
- Při 68 dnech odchovu byly průměrné náklady 132 Kč/tele/den při kolísání mezi 91 až 134 Kč/tele/den.

v Kč*/tele (2015)	
náklady na krmiva	3 960
ost. variabilní náklady	1 224
pracovní náklady	3 216
ost. fixní náklady	576
celkové náklady	8 976

- náklady na krmiva
- pracovní náklady
- ost. variabilní náklady
- ost. fixní náklady

*1 USD = 24 Kč. Pramen: Akins a Hagedorn (2015).

Náklady odchovu telat (přehled studií, Kvapilík, 2016)

rok, pramen, stát	odchov (dnů)	Kč na tele	Kč na den
Luhrmann 2009, Něm.	70	5 945	85
Eilers aj. 2009, Něm.	91	4 225	46
Luhrmann 2015, Něm.	70	7 345	105
Karszes 2013, USA	60	8 600	143
Kohlmann. 2008, USA	61	8 150	134
Hagedorn 2014, USA	68	9 075	133
Kertz 2014, USA	53	9 100	172
Akins aj. 2015, USA	68	9 350	138
Smith 2015 USA	60	7 800	130
Tozeraj. 2016, USA	42	2 195	52
Quigley 2010, USA	53	8 150	154
Boulton aj. 2015, V. B.	62	6 830	110
Průměr	63	7 230	117
Min.	42	2 195	46
Max.	91	9 350	172

1 EUR=25 Kč; 1 USD=25 Kč; 1 GBP=35 Kč

Ocenění telat

- Při kalkulacích je problematické ocenění narozeného telete. Využívají se vnitropodnikové ceny.
- V kalkulaci produkce mléka jako vedlejší produkt chovu dojníc. Stanovují se náklady po odpočtu.
- Ve výpočtech ÚZEI (metodika Poláčková a kol. 2010) připadá 94 % na dojnici a 6 % na narozené tele.
  - Např. dle ÚZEI (2021) průměrné náklady na krávu a rok za rok 2019 byly 84 563 Kč... z toho 6% cena telete 5 074 Kč
- Dle Kvapilíka (2016) v literatuře rozpětí cen telat mezi 2 500 a 12 500 Kč, přičemž většina cen kolísá mezi 3 625 a 5 000 Kč.
- Akins a Hagedorn (2015) ve Wisconsinu: 9 600 Kč/tele

Začlenění nákladů na telata do kalkulace ekonomiky výroby mléka

• Odpisy krav

= rozdíl mezi cenou zařazené jalovice a prodejní cenou ze stáda vyřazené jatečné krávy

Průměrné náklady výroby mléka u souboru podniků v roce 2020 (v Kč)

ukazatel	na krávu a rok	na litr prodaného mléka
náklady na krmiva a steliva	35 176	4,03
pracovní náklady	12 030	1,38
odpisy krav	7 502	0,86
odpisy majetku	3 466	0,40
veterinární výkony + léky a desinfekce	3 353	0,38
opravy a udržování	2 373	0,27
energie	1 858	0,21
plemenářské výkony a inseminace	1 706	0,20
pojištění majetku a krav	491	0,06
režie	9 518	1,09
ostatní náklady	5 564	0,64
náklady celkem	83 036	9,52
odpočet vedlejších výrobků*	3 911	0,45
náklady po odpočtu vedlejších výrobků	79 125	9,07

* telata a statková hnojiva

• Náklady na obměnu stáda

= v nákladech produkce mléka evidované náklady na doplnění stáda a ve výnosech příjmy z prodeje jatečné krávy

Tržby
Prodané mléko
Cena mléka
Tržby za mléko
Tržby za prodaná telata
Tržby za vyřazené krávy
Kalkulace úplných nákladů, zisku a příspěvku na úhradu
Výnosy
Tržby
Statková hnojiva
Celkové výnosy
Variabilní náklady
Obměna stáda
Časová hodnota
Jadrná a minerální krmiva
Veterinární výkony (vč. léků)

ekonomický
software
FarmProfit
www.farmprofit.cz

Náklady odchovu telat dle ustájení a krmení

- Studie publikovaná v roce 2019 v časopise Animals.
- Náklady byly počítány na tele a na různé **typy ustájení**, **krmení**, aj.
- Modelový výpočet, USA, University of Kentucky, za rok 2018.

Typ ustájení	Náklady na ustájení v Kč*/tele
Individuální venkovní ustájení (boxy)	465
Individuální ustájení vevnitř (boxy)	1 551
Skupinové ustájení (kotce)	2 075

příjem krmiva denní přírůstek hmotnosti	Náklady na krmiva v Kč*/tele			
	6 l 0,3 kg	8 l 0,3-0,6 kg	10 l 0,6-0,9 kg	12 l 0,9-1,2 kg
MKS	1 793	2 354	2 916	3 477
mléko	1 791	2 384	2 978	3 571

Náklady odchovu telat dle ustájení a krmení

- Studie publikovaná v roce 2019 v časopise Animals.
- Náklady byly počítány na tele a na různé **typy ustájení**, **krmení**, aj.
- Modelový výpočet, USA, University of Kentucky, za rok 2018.

<u>Celkové náklady</u> v Kč*/tele	6 l	8 l	10 l	12 l
Individuální venkovní ustájení	6 072 – 6 512	6 644 – 7 106	7 194 – 7 722	7 766 – 8 338
Individuální ustájení vevnitř	6 600 – 7 062	7 194 – 7 656	7 744 – 8 272	8 316 – 8 888
Skupinové ustájení	7 458 – 8 030	8 052 – 8 624	8 602 – 9 240	9 174 – 9 856

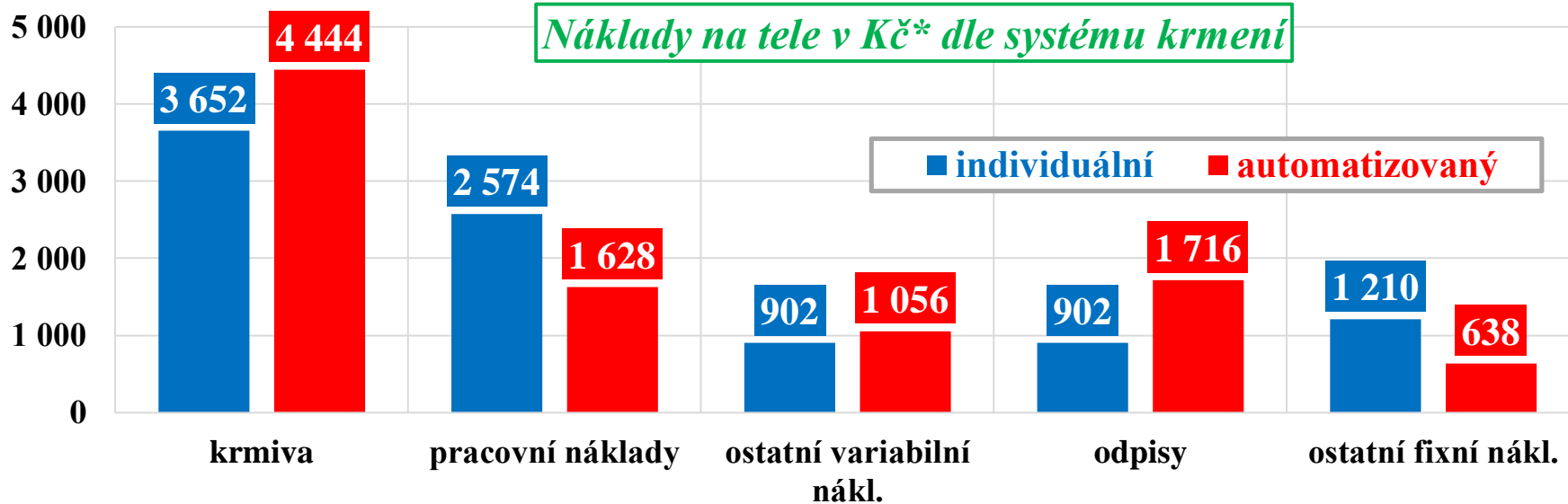
Při 65denním odchovu by náklady na den byly v rozmezí 93 až 152 Kč.

Srovnání nákladů u telat dle systému krmení

2 systémy krmení (dojené farmy v USA, Wisconsin, 2017):

- Individuální krmení (láhev nebo kbelíky), n=11
- Automatický systém krmení (krmné automaty), n=15

	Individuální	Automatizovaný
celkové náklady na tele	9 240 Kč*	9 482 Kč*
odchov (od narození)	70,3 dnů	67,8 dnů
náklady na den	131 Kč*	140 Kč*

* převedeno v kurzu 1 USD = 22 Kč. Pramen: Sterry a Akins (2018).

Ekonomické ztráty způsobené onemocněním

Ztráty dle Kvapilíka (2017) jsou přímé a nepřímé:

- Při úhynu a nutné porážce se jedná o ztráty zahrnující cenu telete, případné náklady na léčení a odchov, nižší tržby za prodaná telata, vyšší náklady na obměnu stáda aj. Onemocnění telat obvykle zvyšuje náklady na léčení, léky a delší odchov.
- Ztráty nepřímé představují snížení zisku, jehož dosažení bylo reálné při chovu zdravých telat (budoucí nižší celoživotní užitkovost, horší plodnost, větší náchylnost ke zdravotním poruchám zdravotního stavu apod.).

Ztráty způsobené průjmem telat (studie Německo)

položka	těžký průběh (Kč)*		lehký průběh (Kč)*	
veterinář	2 025	56 %	1 215	69 %
léky	1 944		810	
prodloužení odchovu	9 dnů		4 dny	
	826	12 %	367	13 %
ztráty nemocných telat	13 %		2 %	
	1 296	18 %	200	7 %
zvýšení mzdových nákladů	2,5 hod.		0,8 hod.	
	1 013	14 %	324	11 %
celková ztráta	7 104		2 916	
denní přírůstek	697 g		754 g	

Ztráty způsobené onemocněním dýchacích cest (studie USA)

položka	ztráta v Kč**
léčiva	332 – 345
práce	381
ztráta přírůstku	201
Celkem	914 – 928

** 1 USD = 22 Kč, pramen: Dubrovsky et al. (2020)

Dotace do chovu dojeného skotu

- **Přímé platby**
  - Jednotná platba na plochu (SAPS) 3 331,68 Kč/ha (2021)
  - Greening (Ozelenění) 1 833,32 Kč/ha (2021)
  - Mladý zemědělec 1 665,84 Kč/ha (2021)
- **Dobrovolná podpora vázaná na produkci (VCS)**
  - Krávy s tržní produkcí mléka 3 659,99 Kč/VDJ (2021)
- **Přechodné vnitrostátní podpory (PVP)**
  - Zemědělská půda 118,04 Kč/ha (2020)
  - Přežvýkavci 64,24 Kč/VDJ (2020)
- **Program rozvoje venkova**
  - Platby ANC 28-219 EUR/ha (2021)¹⁾
  - Dobré životní podmínky zvířat 13,67,42 EUR/VDJ (2021)²⁾
- **Národní dotace**
  - Kontrola užitkovosti do 220 Kč na kus v KU (2021)
  - Režime jakosti Q CZ do 100 % nákladů (2021)³⁾
  - Zlepšení životních podmínek v chovu dojnic 135-660 Kč/dojnici (2021)⁴⁾

1) Sazba pro ANC odstupňována podle přírodních podmínek daného katastrálního území a podle typu faremního systému.

2) Pro pod. zvětšení lehacího prostoru v chovu dojnic, zlepšení stájového prostředí v chovu dojnic, zajištění přístupu do výběhu pro suchostojné krávy.

3) maximálně však do výše 3 000 € na žadatele dle platného kurzu posledního pracovního dne dotačního období.

4) platby 20.A. v rámci pěti podprogramů 20.A.a. – 20.A.e.čini: do 200; 350; 645; 135 a 660 Kč na dojnici.

Ukazatele pro hodnocení ekonomiky telat

- Průměrné denní přírůstky telat.
- Ztráty telat.
- Spotřeba a cena krmiva (náklady na krmiva) – MKS, jadrná a objemná krmiva.
- Počet ošetřovatelů starajících se o telata, spotřeba práce, pracovní náklady.
- Výskyt onemocnění (procento výskytu, druh – průjmy, onemocnění dýchacích cest aj.), cena za léčiva, náklady na veterináře.
- Nepřímé (fixní) náklady (odpisy, energie, opravy a údržbu, pojištění režie aj.) a jejich správný rozpočet v rámci podniku (podniková režie), resp. v rámci chovu skotu (režie odvětví).

Shrnutí a závěr

- Odchov telat je významné období pro budoucí výsledky výroby mléka.
- Kalkulují se nejčastěji náklady na den odchovu a mezi nejvyšší nákladové položky patří krmiva a pracovní náklady.
- Náklady odchovu se v ČR pohybují kolem 50 až 60 Kč za den odchovu. Existuje vysoká variabilita mezi podniky.
- V zahraničním souboru jsou výrazně vyšší náklady způsobené vyšší cenovou hladinou.
- Rozdíly mezi státy a systémy chovu v ustájení, způsobu krmení.
- Dle Kvapilíka (2016) možnosti úspor nákladů existují především v jakosti a ceně krmiv, ve volbě systému odchovu a ustájení a ve spotřebě a organizaci práce.
- Velká pozornost by proto měla být věnována zejména výživě, spotřebě práce při ošetřování a ustájení.
- Při přiměřené úspornosti není obvykle hlavním cílem odchovu získat co nejlevnější, nýbrž zdravé a optimálně vyvinuté tele s předpoklady k budoucí vysoké užitkovosti (Kvapilík a Syrůček, 2016).
- Pro budoucí ekonomické analýzy odpovídající podmínkám ČR je nezbytné pravidelné sledování a vyhodnocování ukazatelů odchovu telat u velkého počtu českých chovů.

Seznam použité literatury

- Akins, M.S. a Hagedorn, M.A. 2015. Heifer Management. <https://fyi.extension.wisc.edu/heifermgmt/files/2018/06/2015-Cost-of-Raising-Replacements-Factsheet-Final.pdf>
- ČSÚ. 2021. <https://www.czso.cz/>
- Dubrovsky SA et al. 2020. Preweaning cost of bovine respiratory disease (BRD) and cost-benefit of implementation of preventative measures in calves on California dairies: J Dairy Sci. doi: 10.3168/jds.2018-15501.
- eAgri.cz. 2021. Dotace. <https://eagri.cz/public/web/mze/dotace/>
- Hawkins, A. a kol. 2019. An Economic Analysis of the Costs Associated with Pre-Weaning Management Strategies for Dairy Heifers, Animals 2019, 9, 471.
- Jede Kälberkrankheit kostet richtig Geld! <https://www.tiergesundheitundmehr.de/kaelberkrankheit-kosten.pdf>
- Kvapilík J. 2017. Ekonomické ukazatele odchovu a hlavních produkčních nemocí telat. Sborník přednášek. Farmářský den Velká Chyška. ISBN: 978-80-7403-183-0
- Kvapilík, J. 2016. Náklady odchovu telat mléčných plemen v zahraničí. Náš chov. 76 (5). 33-35.
- Kvapilík, J. a Syrůček, J. 2016. Ekonomické ukazatele odchovu telat v podnicích s výrobou mléka v ČR. Náš chov. 76 (4). 34-36.
- Lührmann B. 2015. LWK Niedersachsen. <https://www.agrarheute.com/tier/rind/kaelberaufzucht-soviel-kostet-traenkephase-443755>
- Sterry R. and Akins M. 2018. The Cost of Raising Dairy Calves Using Individual or Automated Feeding Systems. <https://eauclaire.extension.wisc.edu/files/2018/05/2018-ICPA-Factsheet-Final.pdf#page=1&zoom=auto,-92,798>
- ÚZEI. 2021. Ústav zemědělské ekonomiky a informací. Nákladovost zemědělských výrobků: <https://www.uzei.cz/nakladovost-zemedelskych-vyrobku/>

Děkuji za pozornost!

Ing. Jan Syruček, Ph.D.

Výzkumný ústav živočišné výroby v. v. i.

Chov skotu

Přátelství 815

10400, Praha 10 - Uhříněves

Tel. +420 267 009 529

E-mail: syrucek.jan@vuzv.cz

Web: www.vuzv.cz

Příspěvek byl zpracován v rámci řešení projektu NAZV QK21020304.